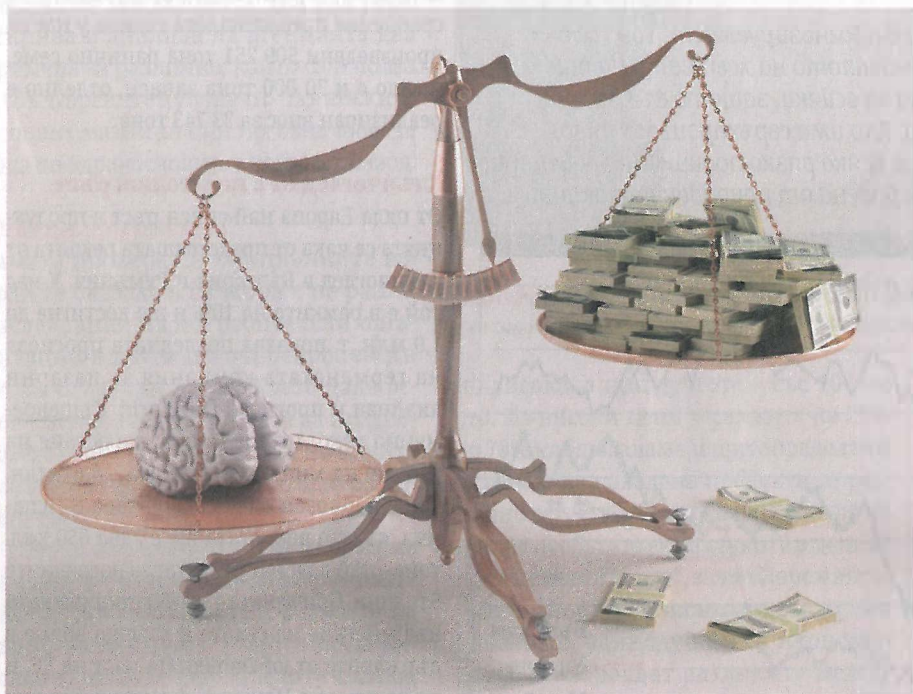

Ваша Двойна ножица при заплатите на преподавателите във ВУЗ

Най-високи са в Икономическия университет във Варна, отличникът по качество СУ е в средата на класацията

Ния Попова

Разликата между заплатите на преподавателите във висшите училища е повече от два пъти, показва изследване на синдикат „Висше образование“ към КНСБ, проведено през тази година. При това най-високите доходи далеч не са в университетите, които са на челни места в рейтинговата система. Тоест заплатите на преподавателите във ВУЗ не отразяват успеваемостта на студентите им след завършване на висшето образование.

По-често добре платени се оказват професорите, които са малко на брой, но обучават голям брой студенти. Това съотношение е валидно преди всичко за висши училища, специализирани в определени направления, като медицина и икономика например. За разлика от тях многопрофилните вузове, какъвто е Софийският университет, са длъжни да осигуряват по-голям брой преподаватели за обучението на студентите си.

Най-високи заплати, извън до-

пълнителните си възнаграждения, получават преподавателите във варненския Икономически университет, показва изследването. Средната брутна заплата във вуза, който е едва на шесто място по рейтинг сред висшите училища, предлагащи обучение по икономика, е 2061 лева. На другия полюс, с най-ниски доходи, са преподавателите в Минно-геоложкия университет в столицата, които вземат средно 860 лева.

Софийският университет, който е

начело в рейтинга в 22 от общо 26-те направления, в които обучава, се намира едва на 16-о място по заплащане от общо 33 държавни висши училища. Средната заплата в СУ „Климент Охридски“ е 1193 лева. Преди него освен Медицинския университет, който е на второ място, е и Пловдивският, където средното възнаграждение е 1533 лева. С едни гърди напред в тази класация е и станалата скандално известна покрай бившия си ректор Стопанска академия в Свищов, където средната заплата е 1195 лева. По времето на проф. Величко Адамов доходите на някои от преподавателите в Свищов бяха петцифрени. Новият ректор проф. Иван Марчевски обяви, че ще намали заплатата си в сравнение с получаваните от Адамов повече от 10 000 лв.

В четири от държавните вузове средната заплата на преподавателите е под 1000 лева, което се отчита като крайно негативна тенденция. В дъното на таблицата присъстват висши училища като Университета по архитектура, строителство и геодезия (УАСГ) и Химикотехнологичния и металургичен университет (ХТМУ), чиито преподаватели в огромната си част са известни експерти и често биват канени за консултации. Авторите на изследването на КНСБ обаче изрично са посочили, че в голяма част от държавните университети основното трудово възнаграждение на професорите в момента е по-скоро придобивка за престиж, тъй като те печелят далеч по-добре от експертните си познания.

Според изводите в изследването съществен проблем са и ниските основни възнаграждения на преподавателския състав в повечето университети, което се отразява върху ефективността на работата. Неясно регламентирани допълнителни възнаграждения, които използват

ДИСОНАНС: Заплащането на преподавателите в Икономическия университет във Варна изпреварва това в СУ „Св. Климент Охридски“. В рейтинговата система местата са разменени

ректорите, за да стимулират чиновниците във вузовете, не се оказват стимул за по-добро качество. Затова бумажината във висшите учебни заведения продължава, а първенец в обучението като Софийския университет е първи и в класацията за най-лошо работеща администрация.

Регионално сравнение

Сравнението в заплащането в регионален мащаб показва, че единствено в столицата професорската заплата е по-ниска от средната за региона. В София средната заплата е 1414 лева, а средният преподавателски доход е 1186 лева. На обратния полюс е Благоевград, където преподавателската заплата е два пъти по-висока от тази за региона. Един преподавател в Югозападния университет взема 1450 лева, докато в града заплата е 704 лв. Много висока е разликата и във Варна, където средната професорска заплата е 1718 лева при среден доход за града 1011 лева.

Особено съществено според проучването е разминаването между доходите на хората, които имат докторска степен. Те варират от 550 лева, колкото получават младите доктори в УНСС, до 180 лева в Тракийския университет. СУ „Св. Кл. Охридски“, който подготвя най-много докторанти всяка година, им плаща по 240 лева, с което се оказва на 15-о място сред колегите си. Анализаторите са поставили въпроса дали при еднаквите усилия, положени от

бъдещите доктори, за да получат научна степен, добавките им за нея не трябва да бъдат унифицирани.

Огромна е и разликата в приходите на хората, които са получили степената доктор на науките – цели 550 лева. Най-високи добавки отново се получават в УНСС – 850 лева, а най-ниски са в Университета по архитектура, строителство и геодезия. Софийският дава допълнително възнаграждение от 450 лева. Това поражда въпросите дали този тип заплащане трябва да е част от автономията на висшите училища, или да се решава на законово равнище.

Четири типа вузове

Според анализаторите на изследването се очертават четири основни типа висши училища на базата на заплащането в тях. Тип А са вузове с относително малък брой преподаватели с високи заплати, които обучават голям брой студенти. В този списък са икономически университети като този във Варна и УНСС, но и многопрофилни като Пловдивския и Югозападния. Тип Б са вузовете с голям брой студенти, но съответно обучавани от голям брой преподаватели с относително ниско заплащане. Тук влизат както Софийският университет, така и софийският Технически университет, чиито студенти в момента са сред най-търсените на пазара на труда. Тип В са медицинските университети с малко студенти, обучавани от малък

брой преподаватели. По традиция българските медицински висши училища получават сериозни приходи от обучението на чуждестранни студенти, в последните години основно от Италия. Те формират основната част от дохода на тези вузове, благодарение на което заплатите на преподавателите там са по-високи. Последният тип университети са с малък брой студенти, които се обучават и от малко преподаватели със средно или ниско заплащане. В тази категория са повечето изследвани висши училища.

Според научните профили в областта на педагогическите, хуманитарните и природните науки, както и математика и информатика, на челна позиция е Пловдивският университет. Това класиране отчита всички доходи – заплата и допълнителни възнаграждения за степен, както и съотношението между броя на студентите и броя на преподавателите. На второ място е Югозападният университет, който иначе е на пето място в рейтинга за обучение по педагогика от общо осем университета. Софийският университет, който е първи в рейтинговата система, се оказва на предпоследно място по заплащане на преподавателите си в тази област. Последен е Тракийският университет в столицата.

В областта на социалните, правните и стопанските науки Стопанската академия в Свищов е №1 по общо заплащане и съотношение студенти – преподаватели. На второ място е УНСС, а на трето университетът в Пловдив. Софийският университет е едва девети, при положение че неговите специалности „Право“ и „Икономика“ държат първото място в рейтинговата система.

Основният извод на авторите на изследването – че е необходимо уеднаквяване на заплащането за научни степени и длъжности, със сигурност ще предизвика разнородни коментари. Но със сигурност и липсата на връзка между нивото на заплащане и рейтинговата система, която е оценката за ефекта от труда на преподавателите, е притеснителна. □